

DE LES VAN VÉZELAY

DOOR JOSEPH CSAKY *

IN dit jaar 1940, te midden van een angstige wereld, waarin nu bijkans de gansche menschheid vragend ziet naar een toekomst, die ze niet onderscheidt en het tegenwoordige, dat haar voortaan ontgaat en niet meer voldoet, vragen wij ons af, wat is er te midden van dit alles geworden van de kunst? Het heeft er veel van, dat in de oogen van de geheele wereld het vraagstuk van geen enkel belang meer is. Tenminste wat de allerlaatste uitingen betreft van de moderne kunst, die duidelijk van kern ontbloot was, uitgeput en geheel tot staan scheen te komen.

Wie zal zich verwonderen over dien stilstand? Slechts diegenen, die de kunst altijd beschouwd hebben als een spel van den geest, een fantasie zonder wet noch orde, kennende geen enkele limiet voor haar willekeurige grensoverschrijdingen. Zij kende geen enkel, zelfs niet een verwijderd verband met het dagelijksche leven, dat haar den weg had kunnen wijzen en een aanschijn had kunnen geven. En toch moet men wel van een moedwillige verblindings zijn om niet te zien hoe tot in alle vezelen de kunst ons gansche bestaan weerspiegelt, zoowel geestelijk als stoffelijk. En vooral in den tijd van nu. Want indien de kunstenaars nog voortgaan met scheppen, dan is het toch geremd, zonder overtuiging, meegesleept in de wet van de traagheid. Ondanks een geveinsde zekerheid, bespeurt men den angst in de diepten van den geest.

Als de kunst een zuiver spiritueele verschijning was, zwevende boven de gebeurlijkheden, zou haar gang dan geschokt kunnen worden door gebeurtenissen van een ander karakter dan het hare?

Het is duidelijk, dat de geesten verward zijn en geen richting weten. De fijnste zintuigen voorvoelen het einde van wat geweest is en de geboorte van een nieuwe orde na de wanorde.

Wij leven in de schemeringen, door enkelen echter voorspeld. De gelijkenis van de blinden hernieuwt zich en al bespeuren de eersten den val, de anderen gaan in heldere zekerheid naar den afgrond. Sedert de laatste jaren werd echter het gevoel van een loodrechten val voortdurend sterker. Om weer ziende te worden hebben wij den schok

* Uit het Fransch vertaald. Csaky is een in Hongarije geboren beeldhouwer, sedert jaren werkzaam te Parijs. Hij schreef eenige malen, o.a. over Griekenland en over eenheid in de kunst (1937), beschouwingen voor *Elsevier's*. De Stichting de Hooge Veluwe bezit een omvangrijke reeks van zijn werken uit den cubistischen tijd.